Solistički koncert

Krišto, Igor

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:417773

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

THE ACADEMY OF ARTS AND CULTURE IN OSIJEK

Repository / Repozitorij:

Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ PJEVANJA

IGOR KRIŠTO

SOLISTIČKI KONCERT

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

doc. art. Vlaho Ljutić

Osijek, 2020.

Sadržaj

Sažetak .....

Uvod 1

1. Alessandro Scarlatti: „O cessate di piagarmi“ 2

1.1. Alessandro Scarlatti 2

1.2. Analiza arije „O cessate di piagarmi“ 3

2. Georg Friedrich Händel: „Ev'ry valley“ 4

2.1. Georg Friedrich Händel 4

2.2. Analiza arije „Ev'ry valley“ 5

3. Robert Schumann: „Dichterliebe“ 6

3.1. Robert Schumann 6

3.2. Analiza pjesme „Im wunderschönen Monat Mai“ 6

3.3. Analiza pjesme „Aus meinen Thränen spriessen“ 7

3.4. Analiza pjesme „Die Rose, die Lilie, die Taube“ 9

3.5. Analiza pjesme „Wenn ich in deine Augen seh'“ 10

4. Ernesto de Curtis: „Non ti scordar di me“ i „Ti voglio tanto bene“ 11

4.1. Ernest de Curtis 11

4.2. Analiza pjesme „Non ti scordar di me“ 11

4.3. Analiza pjesme „Ti voglio tanto bene“ 12

5. Vladimir Ruždjak: „Tri tuge“ i „Počekaj ma, divojko“ 14

5.1. Vladimir Ruždjak 14

5.2. Analiza pjesme „Tri tuge“ 14

5.3. Analiza pjesme „Počekaj ma, divojko“ 15

6. Jakov Gotovac: Dvije anakreontske pjesme 16

6.1. Jakov Gotovac 16

6.2. Analiza pjesme „Pijem“, br. 1 16

6.3. Analiza pjesme „Na noćištu“ br. 2 17

7. Giuseppe Verdi: „Ah si, ben mio“ 18
7.1. Giuseppe Verdi 18
7.2. Trubadur (Il trovatore) 18
7.3. Analiza arije „Ah sì, ben mio“ 20
8. Giacomo Puccini: „Non piangere Liù“ 23
8.1. Giacomo Puccini 23
8.2. Turandot 23
8.3. Analiza arije „Non piangere Liù“ 25
9. Zaključak 29
10. Literatura 30

Sažetak

Ovaj završni rad obuhvaća biografije skladatelja, analize skladbi i prijevod teksta, njihov glazbeni oblik i umjetnički stil.

Analizirat će se arije antice, arije iz oratorija, pjesme različitih skladatelja 19. i 20. stoljeća i operne arije.

Ključni pojmovi: arija, pjesma, ciklus, opera.

Summary

This final work contains biographies of composers, analysis of works and transalations of text, their music form and musical style.

Arias antice, oratorium arias, songs by different composers form 19th and 20th century and opera arias will be analised.

Key words: aria, song, cycle, opera.

Uvod

U ovom pismenom radu analizirat će se glazbeni program koji će biti izveden na završnom koncertu te biografije njihovih autora.

Program:

A. Scarlatti; „O cessate di piagarmi“

G. F. Händel: „Ev'ry valley“

R. Schumann:„Im wunderschönen Monat Mai“

„Aus meinen Thränen spriessen“

„Die Rose, die Lilie, die Taube“

„Wenn ich in deine Augen seh'“

Ernesto De Curtis: „Non ti scordar di me“

„Ti voglio tanto bene“

Vladimir Ruždjak: „Tri tuge“

„Počekaj ma, divojko“

Jakov Gotovac: Dvije anakreontske pjesme op.4

„Pijem“

„Na noćištu“

Giuseppe Verdi: „Ah si, ben mio“

Giacomo Puccini: „Non piangere Liù“

1. Alessandro Scarlatti: „O cessate di piagarmi“

1.1. Alessandro Scarlatti[1]

Alessandro Scarlatti (1660.-1725.) bio je talijanski skladatelj. Glazbeno školovanje je započeo u Palermu te ga je nastavio u Rimu, gdje je djelovao kao *maestro di cappella* crkve S. Giacomo degli Incurabili. Godine 1683. preselio se u Napulj, gdje je uz nekoliko prekida radio kao kapelnik kraljevske kapele i učitelj glazbe. Učenici su mu bili D. Scarlatti, J. A. Hasse i dr. Scarlatti je najprije bio operni skladatelj te je napisao oko stotinjak opera od kojih su najpoznatije: *Pir i Demetrije, Propast Desetorice, Mitridat Eupator, Tigran, Trijumf časti*. Iako ga se često navodi kao osnivača napuljske operne škole 18. stoljeća, Scarlatti stilom pripada prijelaznoj generaciji iz venecijanske u napuljsku školu. Znatno je pridonio razvoju opere korištenjem razvijenoga sastava orkestra, učvršćenjem tipa talijanske uvertire, razvijanjem *da capo* arije. Uz opere, njegov opus sadrži i serenade, kantate, oratorije, duhovnu glazbu te nekoliko instrumentalnih skladbi.

[1] Životopis napisan prema Scarlatti, Alessandro. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 14. 3. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=54800>

1.2.Analiza arije „O cessate di piagarmi“

O cessate di piagarmi, o lasciatemi morir,	Prestani me ranjavati, pusti me da umrem,
o lasciatemi morir.	pusti me da umrem.
Luc'ingrate, dispietate, luc'ingrate,	Nezahvalna svijetlosti, nemilosrdna,
dispietate, più del gelo e più del marmi.	nezahvalna svijetlosti, nemilosrdna.
Fredde e sorde a' miei martir, fredde e	Hladna i nijema prema mučenicima,
sorde a' miei martir.	hladna i nijema prema mučenicima.
O cessate di piagarmi, o lasciatemi morir,	Prestani me ranjavati, pusti me da umrem,
o lasciatemi morir.	pusti me da umrem.

Arija *O cessate di piagarmi* je arija iz opere *Il Popmpeo. Il Pompeo* je glazbena drama u tri čina koju je skladao Alessandro Scarlatti. Napisana je 1682. godine kada je Scarlatti imao 22 godine. *Il Popmpeo* je njegova četvrta opera i prvo dramsko djelo sa ozbiljnom tematikom. Opera je napisana na talijanskom jeziku za koji je libreto napisao Nicolò Minato. Opera je praizvedena u Rimu 25. siječnja 1683. godine.

Arija je napisana u e-molu, sa sicilijanskim plesnim ritmom (umjerena 6/8 mjera). Bas dionica je napisana kao *basso continuo.* Tekstualno se sastoji od dvije strofe, druga je skladana oprečno prvoj koja se potom odmah ponavlja. Naziv ovakve forme je *arija da capo* (ABA sa ponavljanjem).

2. Georg Friedrich Händel: „Ev'ry valley“

2.1.Georg Friedrich Händel[2]

Georg Friedrich Händel bio je njemački barokni skladatelj. Rođen je 1658. godine u njemačkom gradu Halle an der Salle u obitelji u kojoj se njegovo bavljenje glazbom nije podržavalo kao u obiteljima drugih poznatih skladatelja. Njegov otac ispočetka nije podupirao sinovljevo bavljenje glazbom, no unatoč tome financira mu sate čembala, orgulja i kompozicije. Händelov talent je bio zamijećen vrlo brzo i dobar glas ga je poveo u Berlin gdje je među aristokracijom bio vrlo uvažen. U tom periodu napisao je svoje prve opere (*Almira* i *Neron).* Ubrzo se morao vratiti u rodni grad zbog očevog pogoršanog zdravstvenog stanja. Jedna od želja njegovog oca bila je da se mladi Georg krene baviti pravom kako bi bio odvjetnik, stoga je sa svojih 17 godina to i napravio. Upisao je sveučilište u Halleu, smjer pravo, no nakon samo godinu dana studiranja je odustao i započeo ponovno bavljenje glazbom. Odselio se u Hamburg gdje se zaposlio kao violinist i čembalist u opernom orkestru. Glazba i talent su mu omogućili putovanje po cijeloj Europi, stoga je nakon Hamburga otputovao u Italiju gdje je učio i skladao oko tri godine. Tamo se susreo i upoznao s brojnim skladateljima čije je stvaralaštvo bilo od velikog značaja: Domenico (1685.-1757.) i Alessandro Scarlatti (1660.-1725.), Arcangelo Corelli (1653.-1713.) i brojni drugi. Nakon Italije odolazi opet u Njemačku u grad Hannover, gdje neko vrijeme živi i uspješno sklada. Iduća i posljednja destinacija na koju je otputovao bila je London. Poslovi kojima se bavio su bili vezani isključivo uz glazbu i skladanje. Živio je i djelovao na imanjima brojnih bogataša i feudalaca koji su svoj život htjeli uljepšati njegovom glazbom. Stalno se zaposlio kao *kapellmeister* tada budućem kralju Georgeu I. Nakon uloge *kapellmeistera* imenovan je ravnateljem *Royal Academy Of Music* u Londonu. To razdoblje obnašanja te uloge je ujedno skladateljski i najbogatije. U tom razdoblju napisao je čak oko 35 opera. Ubrzo se razbolijeva i potom odlazi u grad Aachen na liječenje. Po povratku sklada svoje oratorije, ujedno najveća i najznačajnija djela koja je skladao. Upravo to je vrijeme u kojem je napisao većinu svojih poznatih oratorija. Umro je u Londonu 1759. godine. Njegov rad i djela iznimno je cijenio Johann Sebastian Bach, kao i nadolazeći Mozart i Beethoven.

[2] Životopis napisan prema Händel, Georg Friedrich. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 14. 3. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=24302>

2.2.Analiza arije „Ev'ry valley“

Ev'ry valley shall be exalted and every mountain and hill made low.	Svaka gora i brežuljak neka se slegne!
The crooked straight, and the rough places plain.	Što je krivudavo neka se izravna, a hrapavi putovi neka se izglade!

U Engleskim djelima baroknog razdoblja kompozitori su koristili nazive *air* kako piše na početku arije i odvojena je od recitativa. Arija je napisana u E-duru i u umjerenoj 4/4 mjeri. Početak arije započinje *ritornellom* kao instrumentalnim uvodom i završetkom u kojem se iznosi tematski materijal vokalne linije. Arija se dijeli na dva dijela (a i a'). Oba muzička dijela iznose tekst u cjelini s tim da je drugi dio muzički variran. Svaki dio se dijeli na dvije muzičke ideje. Prvi od teksta *Ev'ry valley*, a drugi od *The crooked straight*. Orkestralna pratnja uvijek iznosi glazbeni motiv teksta. Händel je koristio tonsko slikanje pa tako koloraturama opisuje uzvišenje (*exaltation*), riječ ravnica (*plain*) dugim notnim vrijednostima. Riječ *low* (nisko) komponirana je kao kvintni skok naniže na najdublji ton u frazi. Kompliciranijim figurama je prikazao riječ *crooked* (iskrivljen).

3. Robert Schumann: „Dichterliebe“

3.1. Robert Schumann[3]

Robert Schumann bio je njemački skladatelj, glazbeni kritičar i jedan od glavnih predstavnika ranog romantizma (1810. –1856.). Najprije je studirao pravo, ali se zapravo dvoumio između književnosti i glazbe. Odlučio se za glazbu te je uzimao poduku kod profesora klavira Friedricha Wiecka, čija je kći Clara kasnije postala njegova žena. Njegova pijanistička karijera je bila prekinuta ozljedom prsta te se odlučio baviti skladanjem. Također je osnovao i uređivao *Novi časopis za glazbu.* Bavio se pedagogijom i dirigiranjem. Schumann je patio od duševne bolesti dugi niz godina. Prvi simptomi depresije su mu se pojavili još u mlađim danima te je bio premješten u psihijatrijsku bolnicu gdje je i umro. Njegov opus se sastojao od brojnih klavirskih minijatura i solo pjesama.

3.2. Analiza pjesme „Im wunderschönen Monat Mai“
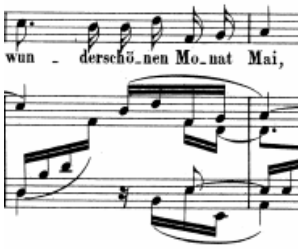
Im wunderschönen Monat Mai,	U prekrasnom mjesecu maju,
Als alle Knospen sprangen,	Kad su svi pupoljci propupali,
Da ist in meinem Herzen	Tad se u mojem srcu,
Die Liebe aufgegangen.	Rodila ljubav.
Im wunderschönen Monat Mai,	U prekrasnom mjesecu maju
Als alle Vögel sangen,	Kad su sve ptice propjevale,
Da hab’ ich ihr gestanden	Tad sam joj priznao
Mein Sehnen und Verlangen.	Svoju čežnju i žudnju.

Pjesma *Im wunderschönen Monat Mai* prva je pjesma iz ciklusa *Dichterliebe.* Napisana je u fis – molu i A – duru u 2/4 mjeri te započinje klavirskim solom kojemu

[3] Životopis napisan prema Schumann, Robert. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 10. 3. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=55008>

je struktura ponovljeni dvotakt. Oblik pjesme je dvostruka velika proširena rečenica. Strofa je komponirana tako da se prvi takt ponavlja, nakon kojeg slijedi melodija koja je napisana kao sekvenca. Slijedi interludij solo klavira koji traje tri takta. Druga strofa se ponavlja s neznatno izmijenjenim završetkom. Dinamika pjesme je *piano* sa postepenim *crecscendima* u taktovima u kojima su melodije napisane u sekvencama. Pjesma je strofna.

Zanimljivo je da prvi akord u cijelom ciklusu sadrži neakordički ton. Prvi takt se sastoji uglavnom od akorda b – mola gdje se zaostajalični ton cis2 rješava u drugoj dobi na drugoj šesnaestinki. Schumann odgađa potvrdu tonaliteta. U prvih pet taktova izmjenjuju se b – mol i fis – mol i tek u šestom taktu vokalna linija potvrđuje tonalitet A – dura (vidi sliku 1).
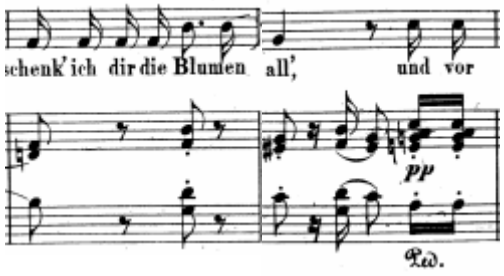

Slika 1

3.3. Analiza pjesme „Aus meinen Thränen spriessen“

Aus meinen Tränen spriessen	Iz mojih suza procvjetat će
Viel blühende Blumen hervor,	mnogo rascvjetalih cvijetova,
Und meine Seufzer werden	a moji uzdasi postat će
Ein Nachtigallenchor.	zbor slavuja.
Und wenn du mich lieb hast, Kindchen,	I ako me ti voliš, djetešce,
Schenk' ich dir die Blumen all',	poklonit ću ti sve cvjetove
Und vor deinem Fenster soll klingen	i pod tvojim prozorom
Das Lied der Nachtigall.	zvonit' će pjesma slavuja.

Pjesma *Aus meinen Thränen spriessen*, druga je pjesma iz ciklusa *Dichterliebe* te je napisana u A – duru u 2/4 mjeri. Komponirana je u jednostavnom trodijelnom obliku (|: a :| b a'). Dinamika je *piano.* Pjesma je strofna. Najneobičniji dio ove pjesme je taj da Schumann ne dozvoljava ni jednoj od četiri fraze koje iznosi pjevač da završe. Tri od četiri fraze su dovršene klavirskom dionicom. Jedini put kada vokalna linija uspijeva zaokružiti frazu događa se u trećoj frazi, ali kadenca je polovična pa ne daje dojam da je fraza završena (vidi sliku 2).
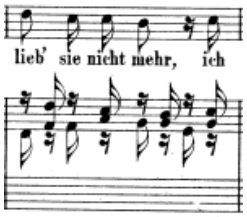

Slika 2

Harmonija je vrlo jednostavna. U prvoj, drugoj i četvrtoj frazi harmonija je indentična: tonika-subdominanta-tonika-dominanta-tonika-dominanta-tonika (I-IV-I-V-I-V-I). U trećoj frazi događa se uklon u tonalitet dominante (E-dur) koji vodi u uklon fis – mola, ali se ubrzo vraća u A – dur pomoću kromatsko - tercne modulacije (vidi drugi takt u slici 2). Raspon klavira je malen (e - d2) što ga čini najmanjim u cijelom ciklusu.

3.4. Analiza pjesme „Die Rose, die Lilie, die Taube“

Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne,	Ruža, ljiljan, golubica, sunce,
Die liebt' ich einst alle in Liebeswonne.	volio sam ih nekada u ljubavnom zanosu.
Ich lieb' sie nicht mehr, ich liebe alleine	Više ih ne volim, volim jedino
Die Kleine, die Feine, die Reine, die Eine;	nju koja je mala, dobra, čista, rijetka;
Sie selber, aller Liebe Wonne,	ona, najblaženija od sve ljubavi,
Ist Rose und Lilie und Taube und Sonne.	je ruža i ljiljan i golubica i sunce.

Pjesma *Die Rose, die Lilie, die Taube* treća je pjesma iz ciklusa *Dichterliebe.* Pjesma je napisana u D – duru u 2/4 mjeri. Oblik pjesme je komponiran kao jednostavan trodijelni oblik (|: a :| b c + *coda* solo klavira). Pjesma je prokomponirana. Nakon prve dvije pjesme, koje su bile sporije, dolazi najbrža pjesma u ciklusu. Vokalna linija prilično je jednostavna i ritamski je sastavljena uglavnom od jedne osminke i dvije šesnaestinke, ali zbog brzine kojom se izgovara tekst i brzog daha može biti nešto zahtjevnija. Pjesma zahtjeva dobru dikciju i pokretnu respiratornu tehniku. Osim jednog mjesta (vidi sliku 3) dah se mora uzimati između šesnaestinki sa, ili bez *ritardanda*.

Slika 3

Klavirska pratnja je prilično jednostavno komponirana. U lijevoj ruci, na naglašenoj prvoj dobi je *basso continuo,* a u desnoj, harmonijski odgovor na nenaglašenoj dobi u kojem se najviši ton uglavnom podudara sa vokalnom linijom.

Tonalitet pjesme je D – dur. Događaju se ukloni u A – dur u četvrtom taktu. Slična se modulacija događa u osmom taktu te se u desetom taktu vraća u D - dur. Do dvanaestog takta razvija se modulacija u G – dur pa natrag u D – dur u petnaestom taktu.

3.5. Analiza pjesme „Wenn ich in deine Augen seh'"

Wenn ich in deine Augen seh',	Kad pogledam u tvoje oči,
So schwindet all' mein Leid und Weh';	Nestaje sav moj bol i jad;
Doch wenn ich küsse deinen Mund,	Ali kad poljubim tvoja usta,
So werd' ich ganz und gar gesund.	Tada u cijelosti ozdravim.
Wenn ich mich lehn' an deine Brust,	Kada se pognem glavu na tvoja prsa,
Kommt's über mich wie Himmelslust;	Obuzima me nebeska radost;
Doch wenn du sprichst: ich liebe dich!	Ali kad ti kažeš: „ja te volim",
So muss ich weinen bitterlich.	tad moram plakati gorke suze.

Pjesma *Wenn ich in deine Augen seh'* je četvrta pjesma iz ciklusa *Dichterliebe*. Pjesma je napisana u G – duru u 3/4 mjeri. Oblik pjesme je mala dvodijelna pjesma s *codom*. Postignut je antifonalni efekt izmjenjujući važnost melodijske linije između klavira i glasa. U prvom taktu pjevač iznosi melodijsku liniju koju klavir oponaša u drugom taktu. Slična situacija se događa u trećem i četvrtom taktu. U šestom taktu klavir i vokal iznose istu melodiju. Od osmog takta klavir prvi iznosi glavnu melodiju, a vokal u devetom taktu. U desetom taktu klavir opet iznosi glavni motiv pa postaje podređen vokalnoj liniji u jedanaestom taktu. Klavir iznosi ritamski motiv u dvanaestom taktu te se spaja sa vokalnom linijom do šesnaestog takta. Klavir završava pjesmu ponavljajući tri puta ritamski motiv.

Tonalitet je uglavnom G – dur. U šestom taktu započinje modulacijski moment koji završava G – durom u osmom taktu. U dvanaestom taktu modulira u e - mol nakon kojeg slijedi modulacija u a - mol u četrnaestom taktu te modulacija u G – dur u sedamnaestom taktu.

4. Ernesto de Curtis: „Non ti scordar di me“ i „Ti voglio tanto bene“

4.1. Ernest de Curtis[4]

Ernesto de Curtis bio je talijanski skladatelj (1875. –1937.). Sin Giuseppea De Curtisa i Elisabette Minnon. Unuk je skladatelja Saveria Mercadantea i brat pjesnika Giambattiste De Curtisa sa kojim je napisao pjesmu *Torna a Surriento*. Pohađao je studij klavira na konzervatoriju *San Pietro a Maiella* u Napulju.

4.2. Analiza pjesme „Non ti scordar di me“

Partirono le rondini dal mio paese	Lastavice su napustile moju hladnu
freddo e senza sole.	i bez sunca zemlju,
Cercando primavere di viole	tražeći proljeća puna ljubičica
nidi d'amore e di felicità.	i gnijezda ljubavi i sreće.
La mia piccola rondine partì,	Moje mala lastavica je otišla,
senza lasciarmi un bacio,	ostavila me bez poljupca,
senza un addio partì…	ostavila me bez pozdrava…
Non ti scordar di me…	Ne zaboravi na me…
la vita mia legata è a te.	moj život je vezan za tebe,
Io t'amo sempre più,	volim te sve više i više,
nel sogno mio rimani tu.	ostaješ u mojim snovima.
Non ti scordar di me…	Ne zaboravi na me…
la vita mia legata a è te.	moj život je vezan za tebe,
C'è sempre un nido	za tebe uvijek postoji
nel mio cor per te,	gnijezdo u mom srcu.
non ti scordar di me!	Ne zaboravi me!

[4] Životopis napisan prema de Mura, Ettore. 1969. Enciclopedia della Canzone Napoletana Casa Editrice Il Torchio. Posjećeno: 10. 3. 2020. http://www.interviu.it/CANZONE/decurtis/decurtis2.htm

Pjesma *Non ti scordar di me* započinje instrumentalnim uvodom. Napisana je u dva dijela koja se razlikuju tonalitetom u kojem je prvi dio napisan u g – molu, a drugi dio u G – duru koji se ponavlja. Ritam je napisan u 3/4 mjeri. Ovakav stil pisanja pjesme se naziva *Canzona Napolitana.* Pjesma je ljubavnog i sjetnog karaktera.

4.3. Analiza pjesme „Ti voglio tanto bene“

Non una stella brilla in mezzo al cielo	Niti jedna zvijezda ne sija na nebu.
la stella mia sei tu	Moja jedina zvijezda
sul mio cammino	na mom putu si ti.
tu m'accompagni	Ti me pratiš
e segui il mio destino	u mojoj sudbini
tu sei la vita e la felicità…	ti si moj život i sreća!
Dimmi,	Reci mi
Che l'amor tuo non muore;	da tvoja ljubav nikad neće umrijeti
è come il sole d'oro	i kao zlatno sunce
non muore mai più!	nikada neće izgorjeti.
Dimmi,	Reci mi
che non mi sai ingannare	da znaš da te ne lažem
il sogno mio d'amore	da moj san o ljubavi
per sempre sei tu!	zauvijek si ti!
Cara,	Draga moja
ti voglio tanto bene!	Toliko te volim.
Non ho nessuno al mondo	Nemam više nikoga na svijetu osim
più cara di te.	tebe najdraža.
T'amo!	Ja te volim!
Sei tu il mio grande amore.	Ti si moja najveća ljubav!
La vita del mio cuore	Život srca moga
sei solo tu!	si samo ti!

Pjesma *Ti voglio tanto bene* započinje kratkim instrumentalnim uvodom. Napisana je u dva dijela koja se razlikuju tonalitetom u kojem je prvi dio napisan u d – molu a drugi dio u D – duru koji se ponavlja. Ritam je napisan u 6/8 mjeri. Ovakav stil pisanja pjesme se naziva *Canzona Napolitana.* Pjesma je ljubavnog karaktera.

5. Vladimir Ruždjak: „Tri tuge“ i „Počekaj ma, divojko“

5.1. Vladimir Ruždjak[5]

Vladimir Ruždjak bio je hrvatski pjevač, bariton (1922. – 1987.). Pjevanje je studirao na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i kao diplomant debitirao 1946. u HNK-u. Postao je član zagrebačke Opere i nositelj repertoara te prvi vokalni solist ansambla *Zagrebački solisti*. Bio je član Opere u Hamburgu . 1960. godine nastupio je u naslovnoj ulozi na praizvedbi opere *Homburški princ* (*Der Prinz von Homburg*) H. W. Henzea. Od 1962. godine pjevao je i u Metropolitan operi. Od 1970. godine do smrti bio je profesor pjevanja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. U svom repertoaru je sadržavao popijevke F. Schuberta, G. Mahlera, M. P. Musorgskoga, M. Ravela, K. Baranovića, a osobito se istaknuo u ulozi Nikole Šubića Zrinjskoga u istoimenoj operi I. Zajca. Djelovao je i kao operni redatelj, skladatelj (osobito uspješan u obradbi međimurskih napjeva) i prevoditelj opernih libreta.

5.2. Analiza pjesme „Tri tuge“

Mrak na zemlju pade
svakom spokoj dade,
a meni junaku
tri tuge zadade.

Druga mi je tuga
na srdačku mome
što me nije majka
oženila mlada.

Prva mi je tuga
na srdačku mome
što mi vranac konjic
po polju ne skače.

Treća mi je tuga
na srdačku mome,
što se moja draga
rasrdila na me.

Pjesma *Tri tuge* je napisana u Es – duru u sporijoj 3/4 mjeri. Ima oblik velike dvodijelne pjesme (|: a :| b a'). Pjesma započinje kratkim klavirskim uvodom koji se poslije ponavlja između svake strofe i na kraju skladbe. Prva i druga strofe su iste. Treća i četvrta strofa su istog trajanja, ali sa malim promjenama u melodiji. Na početku četvrte strofe pjesma nakratko mutira

[5] Životopis napisan prema Ruždjak, Vladimir. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 17. 4. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53814>

u miksolidijski modus. Pjesma je ljubavnog i tužnog karaktera. Klavirska pratnja je vrlo jednostavna te služi kao harmonijska podrška vokalnoj melodiji.

5.3. Analiza pjesme „Počekaj ma, divojko“

Počekaj ma, divojko Ivana kod vode!
Što ćeš meni dati da čekam te ovde?
Ta ja ću tebi dati prilipe marame.
To nije meni dosta rad moje diklice.

Počekaj ma, divojko Ivana kod vode!
Što ćeš ti meni dati da čekam te ovde?
Ta ja ću tebi dati prilipe prstene.
To nije meni dosta rad moje diklice.

Ta ja ću tebi dati cilo srce moje,
a to je meni dosta rad moje diklice.

Pjesma *Počekaj ma, divojko* je napisana u Es – duru u 6/8 mjeri. Ima oblik velike dvodijelne pjesme (|: a :| b). Na početku pjesme klavir iznosi variranu vokalnu melodiju. Pjesma je zapravo dijalog između muškarca i žene. Pjevač *forte* dinamikom i grubljim pjevanjem imitira muškarca, a *piano* dinamikom i nježnijim pjevanjem ženu.

6. Jakov Gotovac: Dvije anakreontske pjesme

6.1. Jakov Gotovac[6]

Jakov Gotovac bio je hrvatski skladatelj (1895. – 1982.). Na početku I. svjetskog rata uključio se u rad pjevačkih društava *Zvonimir* i *Lisinski,* organizirao je amatersko Hrvatsko kazališno društvo za Dalmaciju, te 1919. godine Splitsku filharmoniju, a 1922. godine i Filharmonijsko društvo u Šibeniku. Od 1923. do 1957. godine djelovao je u Zagrebu kao korepetitor i operni dirigent Hrvatskoga narodnoga kazališta i kao zborovođa Akademskoga pjevačkog društva Mladost. 1943. godine obavljao je dužnost direktora i člana uprave Opere Hrvatskoga narodnoga kazališta, da bi nakon rata preuzeo umjetničko vodstvo pjevačkoga društva *Vladimir Nazor*.

6.2. Analiza pjesme „Pijem“, br. 1

Pijem, pijem, al' u piću još se nikad ne osmenu,
kao da je rujnim vinom Bog polio hladnu stenu.

Posrne l'mi katkad noga, družina se luda smije.
Al' se brzo smeha trza, ko od jeda ljute zmije.

A ja pijem, jošte pijem, u tom mi se srce para,
ćuteći se samo igram, ljutim vrhom od anđara.

Pijem je prva pjesma za muški glas i klavir iz opusa *Dvije anakreontske pjesme* na tekst Đure Jakšića napisane 1918. godine. Pjesma je napisana u f-molu sa promjenjivom mjerom 5/4, 4/4, 3/4. Promjena metra prati tekst. Pjesma ima tri strofe te je podijeljena na tri dijela (ABA). Prva i treća strofa su muzički slične. Njihov tempo je spor. Druga strofa je napisana u F-duru i u kontrastu je sa prvom i trećom kiticom te je tempo brži.

[6] Životopis napisan prema Gotovac, Jakov. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 30. 6. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22846>

6.3. Analiza pjesme „Na noćištu“ br. 2

Studena me kiša šiba već vasceli dan.

Oj, primi me, krčmarice, u tvoj lepi stan.

Savu, Mlavu i Moravu prelazeći ja,

tebe sam se zaželeo i lakoga sna.

Natoči mi čašu vina iz podruma svog,

poljubi me, zagrli me, pomogo ti Bog!

„Na noćištu“ je druga pjesma za muški glas i klavir iz opusa *Dvije anakreontske pjesme* na tekst Đure Jakšića napisane 1918.

Pjesma je napisana u e-molu u 2/4 mjeri. Tempo je polagan sa *rubato* dijelovima. Pjesma je podijeljena na tri dijela (ABA). Prva i treća kitica su muzički iste dok je drugi dio u bržem tempu.

Pjesme su komponirane sa nacionalnim i folklornim motivima.

7. Giuseppe Verdi: „Ah si, ben mio“

7.1. Giuseppe Verdi[7]

Giuseppe Verdi bio je talijanski skladatelj (1813. – 1901.). Pohađao je privatne sate kompozicije kod Vincenza Lavigne. Nakon uspješnoga debija u milanskoj *Scali* operom *Oberto, grof San Bonifacia* djelovao je uglavnom u Milanu. Proslavio se operom *Nabucco* te mu je slava kulminirala velikim uspjehom opera *Rigoletto*, *Trubadur* i *La traviata. Aidu* je napisao povodom otvorenja Sueskoga kanala te je s njom stekao međunarodnu slavu. Posljednje su mu dvije opere *Otello* i *Falstaff*. Njegovo stvaralštvo se može podijeliti na tri dijela. Prva faza bila je tradicionalna koja se nadovezivala na Donizettija. Druga faza je bila pod utjecajem francuske velike opere u koju spadaju *Sicilijanske večeri* i *Don Carlos.* U trećoj fazi ostvario je suradnju sa libretistom A. Boitom, koja je utjecala na moderniju dramaturgiju i glazbeni tijek zadnjih njegovih opera *Otello* i *Falstaff.*

7.2. Trubadur (Il trovatore)

Trubadur je opera u četiri čina koju je napisao Giuseppe Verdi. Libreto je napisao Salvatore Cammarano prema drami *El trovador* Antonia Guttiereza. Praizvedba je bila 19. siječnja 1853. godine u Rimu.

Lica:
Grof Luna – bariton
Leonora, dvorska dama – sopran
Ines, njezina prijateljica – sopran
Manrico, trubadur – tenor
Azucena, stara ciganka – mezzosopran
Ferrando, zapovijednik Luninih vojika – bas
Ruiz, zapovijednik Manricovih vojnika – tenor
Stari Ciganin, glasnik, vojnici Luninog i Manricovog tabora, Leonorine pratilje i redovnice, Cigani i Ciganke.
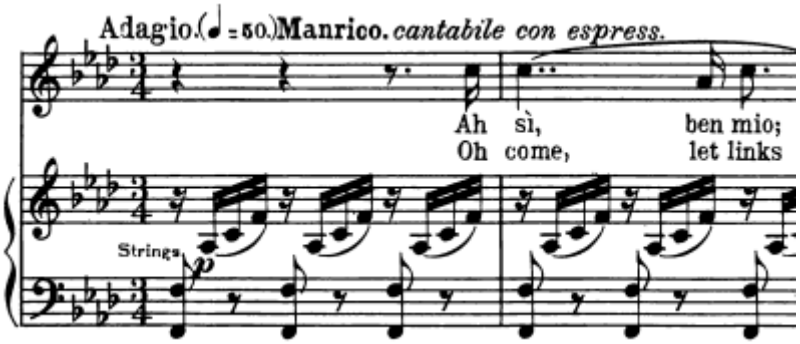
[7] Životopis napisan prema Verdi, Giuseppe. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 20. 4. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64313>

Opera započinje Ferrandovom pričom o ciganki Azuceni, koja je u nesretnim okolnostima slučajno ubila svoga sina, umjesto sina staroga grofa Di Lune, koji je zapalio Azuceniu majku na lomači. Azucena otima Di Luninog sina Manrica te ga odgaja kao svoje dijete kojega koristi za osvetu svoje majke. Nakon smrti staroga grofa Lune, nasljeđuje ga njegov sin, mladi grof Luna. Manrico, njegov brat, zaljubljen je u Leonoru, dvorsku damu, za koju interes pokazuje i grof Luna. Azucena i Manrico bivaju zarobljeni od strane grofa Lune. U nakani da ga spasi, Leonora ponudi Luni brak za Manricovu slobodu. Čim je Luna pristao na brak, Leonora ispija otrov koji ju polagano ubija. Nakon što Luna ubije Manrica, Azucena mu otkriva da je ubio svoga brata i time osvećuje svoju majku.

7.3. Analiza arije „Ah sì, ben mio“
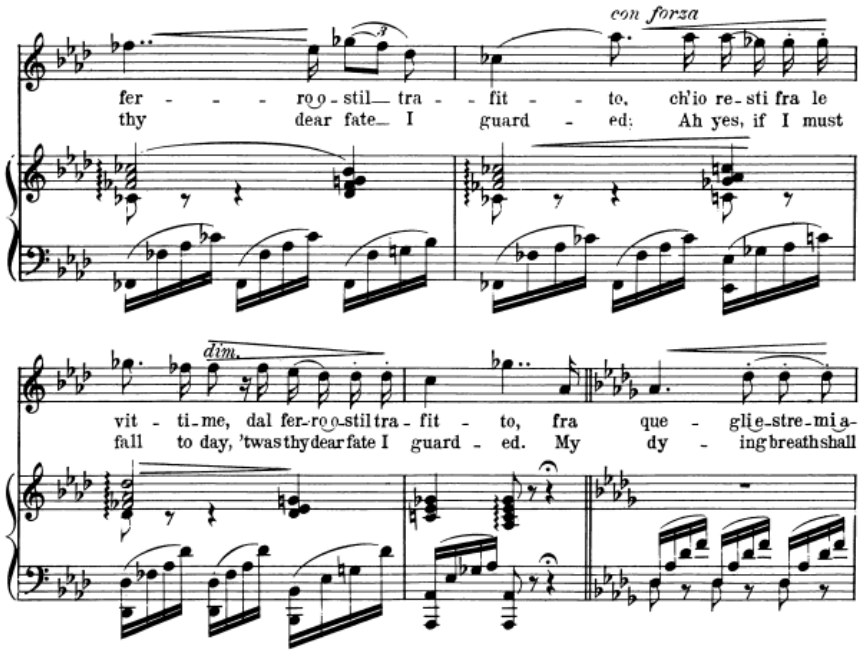
Ah! sì, ben mio, coll'essere	Ah, da, blago moje,
Io tuo, tu mia consorte,	bit ću tvoj, a ti moja,
Avrò più l'alma intrepida,	i duh će odvažniji bit',
Il braccio avrò più forte;	desnica snažnija.
Ma pur se nella pagina	A opet, ako je na stranici
De' miei destini è scritto	sudbe moje zapisano da mi se
Ch'io resti fra le vittime	među' žrtve ubrojit',
Dal ferro ostil trafitto,	proboden dušmanovom oštricom,
Fra quegli estremi aneliti	Dok posljednji mi dah bude na usnama,
A te il pensier verrà	k tebi će misao poći,
E solo in ciel precederti	a smrt mi se učiniti
La morte a me parrà!	kao nagovještaj s neba.

Ah si, ben mio je tenorska arija iz trećeg čina opere *Il Trovatore* (*Trubadur*). Arija započinje u f – molu sa interpretacijskom oznakom *cantabile con espressione* (vidi sliku 4.)
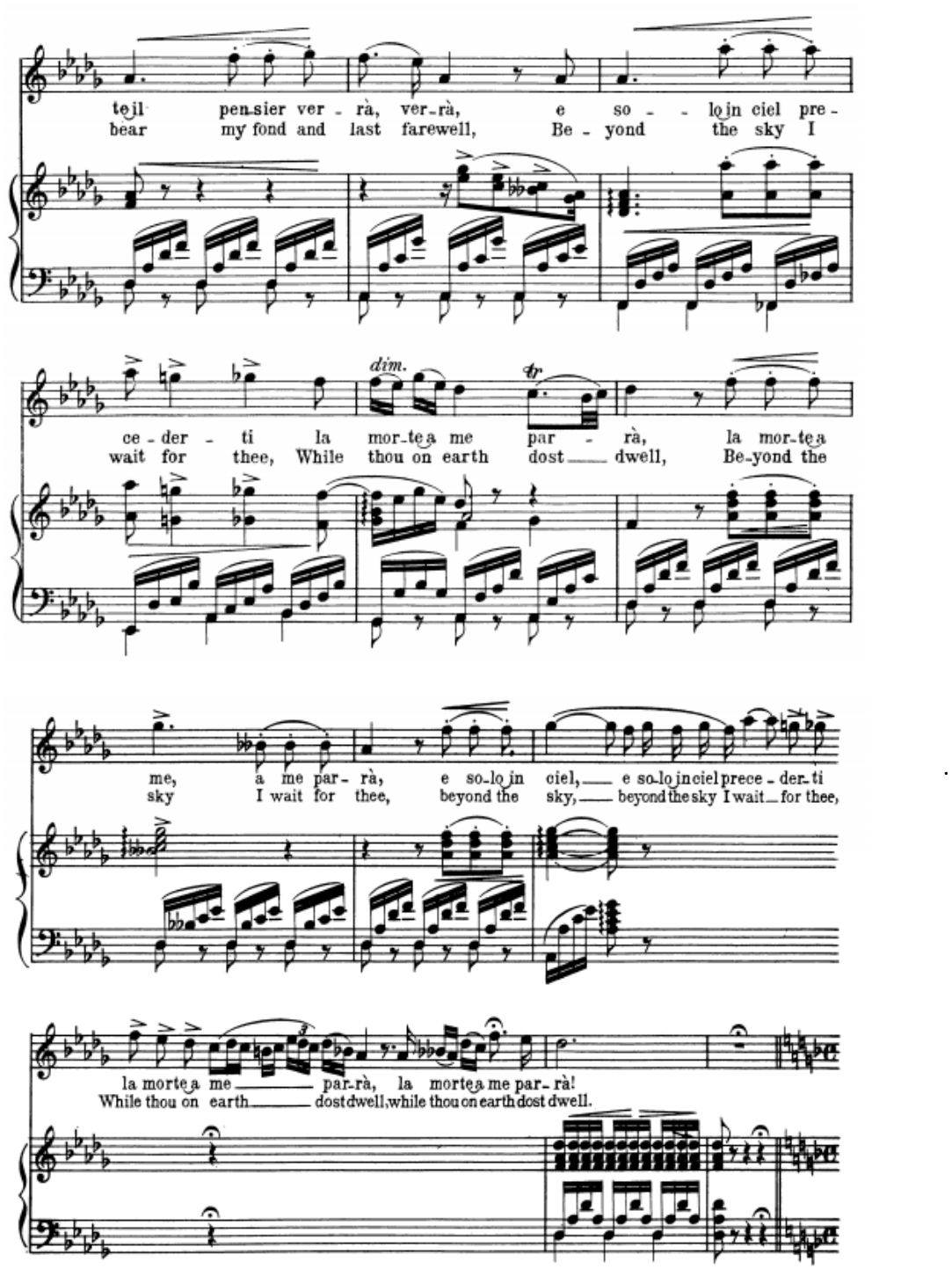

Slika 4

Manrico pjeva o sreći u novonastalom braku, ali je ugođaj tužan i glazba je napisana u molu. Tek sa tekstom *Ma pur se nella pagina* je jasno da je brak sklopljen pod nesretnim okolnostima. Verdi je napisao *con dolore,* ali se pasaža mora otpjevati sa tugom o bolnoj spoznaji, a ne sa osjećajem boli zbog predaje ili poraza. Arija je ljubavna pjesma sa usađenim predosjećajem o smrti stoga se fraza *Ch'io resti fra le vittime, dal ferro ostil trafitto* mora otpjevati sa bolnim *forteom* i *diminuendom* (vidi sliku 5).

Slika 5

Dramatični kraj arije *E solo in ciel precederti, la morte a me parrà!* dobiva na značaju s ponavljanjem te variranjem teksta i melodije, zaključno sa potvrdnom kadencom tipičnom za Verdija (vidi sliku 6).

Slika 6

8. Giacomo Puccini: „Non piangere Liù“

8.1. Giacomo Puccini[8]

Giacomo Puccini bio je talijanski skladatelj (1858. – 1924.). Potječe iz glazbene obitelji te je prvu glazbenu naobrazbu stekao od oca. Godine 1880. skladao je ***Misu u As-duru*** i upisao se na Konzervatorij u Milanu koji je završio 1883. godine. Njegova prva opera ***Le Villi*** uspješno je praizvedena 1884. godine u milanskom *Teatro del Verme* i potom 1885. godine u *La Scali*. Njegova opera ***Tosca*** praizvedena je 1900. godine u Rimu i donijela mu je slavu. Praizvedbe opera, ***Čedo zapada*** (1910.) pod Toscaninijevim ravnanjem i ***Triptihon*** (1918.) bile su novi uspjesi već slavnog i bogatoga skladatelja. Zadnja opera koju je napisao bila je ***Turandot,*** koju je dovršio Franco Alfano. Posthumno je praizvedena 1926. godine u Scali pod Toscaninijevim ravnanjem.

8.2. Turandot

Turandot je opera u tri čina koju je napisao Giacomo Puccini. Libreto su napisali Giuseppe Adami i Renato Simoni. Praizvedba je bila u Milanu 25. travnja 1926. godine koju je dirigirao Arturo Toscanini. Posljednja je Puccinijeva opera koju nije uspio dovršiti. Operu je dovršio 1926. godine Franco Alfano.

Lica:

Altoum, kineski car – tenor

Turandot, njegova kćer – sopran

Calaf, nepoznati tatarski princ – tenor

Timur, njegov otac, svrgnuti vladar – bas

Liu, Timurova ropkinja – sopran

Ping, carski ministar – bariton

Pang, carski ministar – tenor

Pong, carski ministar – tenor

Mandarin – bariton

[8] Životopis napisan prema Puccini, Giacomo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 30. 6. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51003>

Pu – Tin – Pao, krvnik – nijema uloga

Perzijski princ – tenor

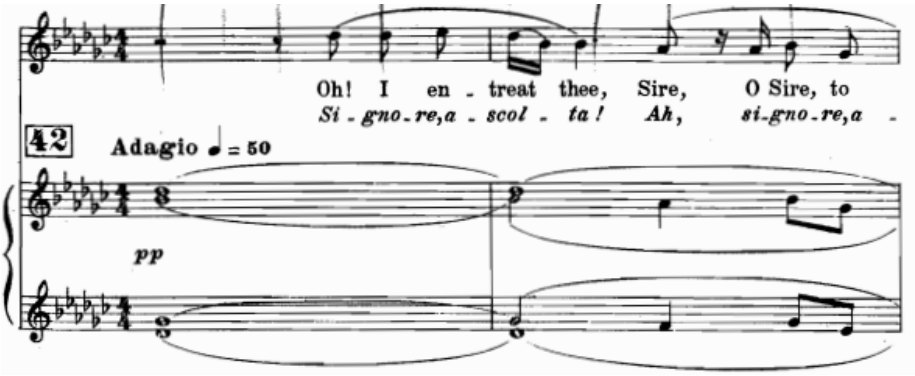
Pekinški puk, carske straže, pomoćnici krvnika, dvorske djevojke, svećenici, mudraci, trubači, sluge.

Radnja se događa ispred carske palače u drevnom Pekingu gdje se nalaze glave smaknutih prinčeva jer ni jedan nije uspio zadobiti ruku hladne princeze Turandot. Mandarin objašnjava narodu da mladić vladarskog podrijetla može postati mužem Turandot ako odgovori na tri zagonetke, u suprotnom, čeka ga smrt. Mladi princ Calaf uspijeva odgovoriti na tri zagonetke, no princeza ga odbija. On joj daje mogućnost izlaska iz braka postavljajući joj zadatak u kojemu mora saznati njegovo ime. Ukoliko princeza pogodi njegovo ime, Calaf će se odreći braka i poći u smrt. Budući da su ministri znali da je Calaf pričao sa Timurom i Liu, Turandot, u pokušaju da sazna njegovo ime, muči Liu te se ona ubije bodežom. Timur traži njenu osvetu te uz molitvu odnose njeno tijelo. Calaf i Turandot ostaju sami. On ju obasipa poljupcima i tek tada princeza prvi put osjeti ljubav. Ona prizna poraz, ali Calaf ni takvom pobjedom nije zadovoljan te joj odaje svoje ime. Turandot i Calaf izlaze pred cara i puk. Turandot izjavljuje da je saznala ime nepoznatog princa, a to je *ljubav.*

8.3. Analiza arije „Non piangere Liù“
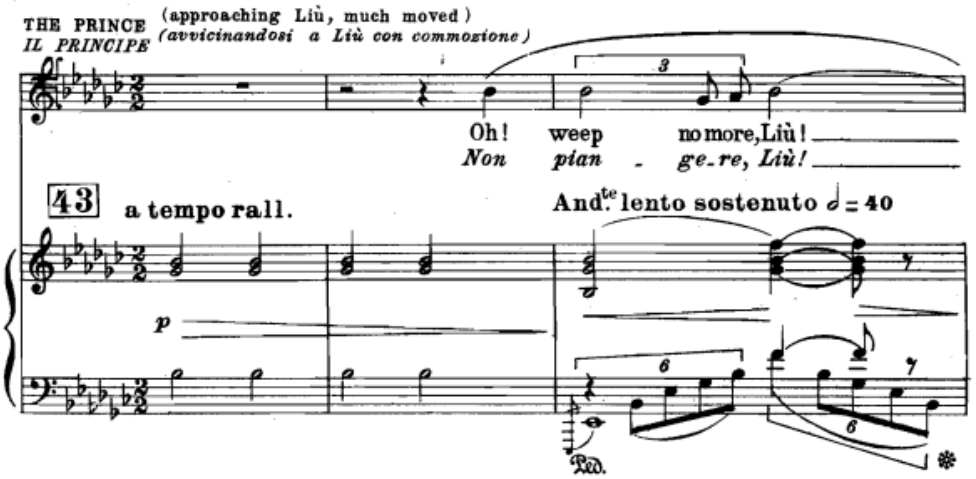
Non piangere, Liù	Ne plači, Liu!
se in un lontano giorno	Ako sam se u davnini
io t'ho sorriso	na te osmjehnuo,
per quel sorriso,	za taj osmijeh,
dolce mia fanciulla	draga moja djevo,
m'ascolta	poslušaj me:
il tuo signore	tvoj gospodar
sarà, domani,	možda sutra
forse, solo al mondo	ostane sam na svijetu.
Non lo lasciare...	Ne ostavljaj ga,
portalo via con te	uvijek budi s njim!
Dell'esilio,	Olakšaj mu
addolcisci a lui le strade	progonstvo!
Questo...questo,	Ovo … ovo
o mia povera Liù,	moja sirota Liù,
al tuo piccolo cuore	tvoje malo srce
che non cade	neka ne posrne,
chiede colui	to te moli
che non sorride più!	čovjek koji se više ne smije.

Non piangere Liù je tenorska arija iz opere *Turandot*. Napisana je u es-molu kao odgovor na ariju *Signore, ascolta!* koja je napisana u Ges-duru i komponirana tako da je pjevaju samo *crne tipke* tj. pentatonika (vidi sliku 7).

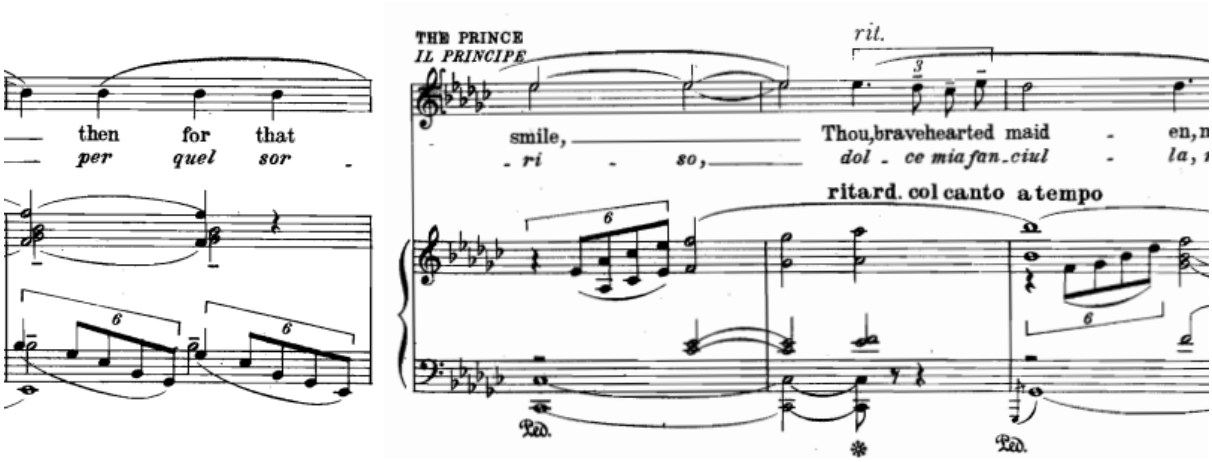
Slika 7

Arija je napisana u variranom trodijelnom obliku. Započinje sa četiri akorda i prepoznatljivim Puccinijevim stilom pisanja vokalne melodije kao pedalnog tona (vidi sliku 8).

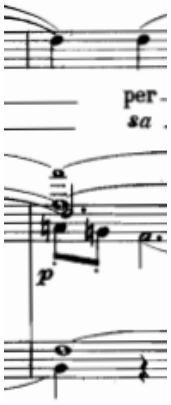
Slika 8

U prvih pet taktova Puccini koristi samo tri tona (b, as, ges), sve do trenutka kada se obrati Liù (*per quel sorriso, dolce mia fanciula*) gdje je skok na es1 – des1 gdje upotpunjuje pentatoničku ljestvicu (vidi sliku 9).

Slika 9

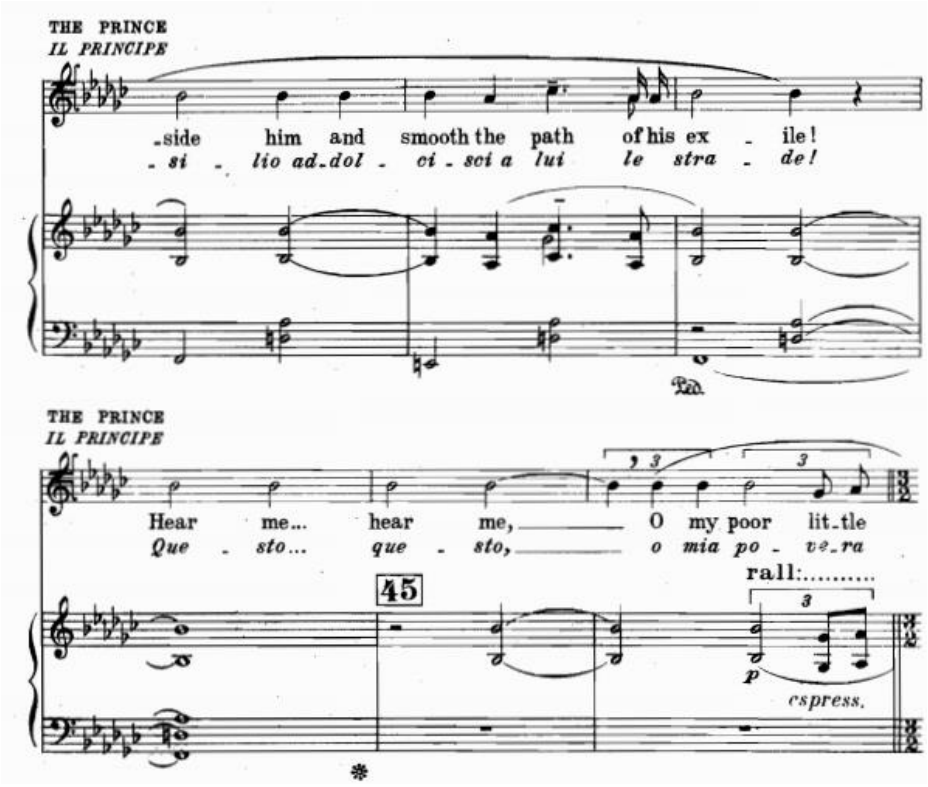
U središnjem dijelu Puccini uklonom u harmonijski b-mol opisuje Calafovu spoznaju o mogućoj smrti. Molska varijacija i boja ljestvice koju Puccini odabire može biti svojevrsni lajtmotiv u kojoj opisuje psihološko stanje u kojem se nalazi Calaf. Silazni motiv (vidi sliku 10) pojačava mističnu atmosferu i melankoličnost situacije.

Slika 9
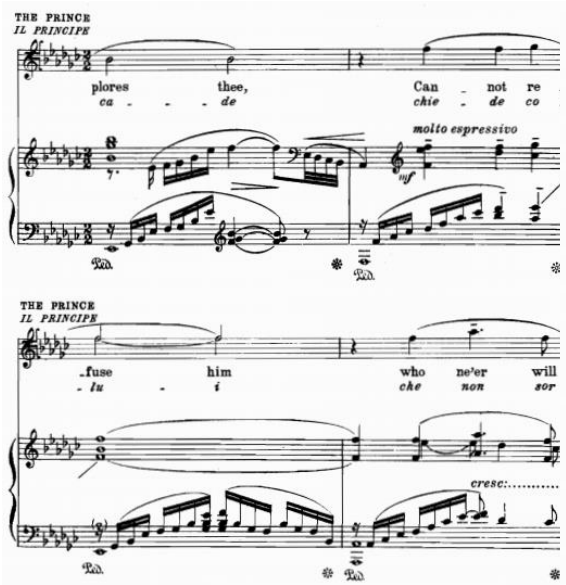
U daljnjem nastavku pojavljuje se *pertichino*[9] Liù i Timura gdje Calaf moli Liù da se brine za njegovog oca (*Dell'esilio addolcisci a lui le strade!*). Puccini polako smiruje orkestraciju i melodiju i vraća se na početnu melodiju (vidi sliku 11).

[9] Riječ koja se koristi u opernom žargonu koja definira lika koji sluša ariju ili ansambl u totalnoj tišini (ili daje kratki komentar). Uvodi ili kontrapunktira pjevanje glavnog lika.
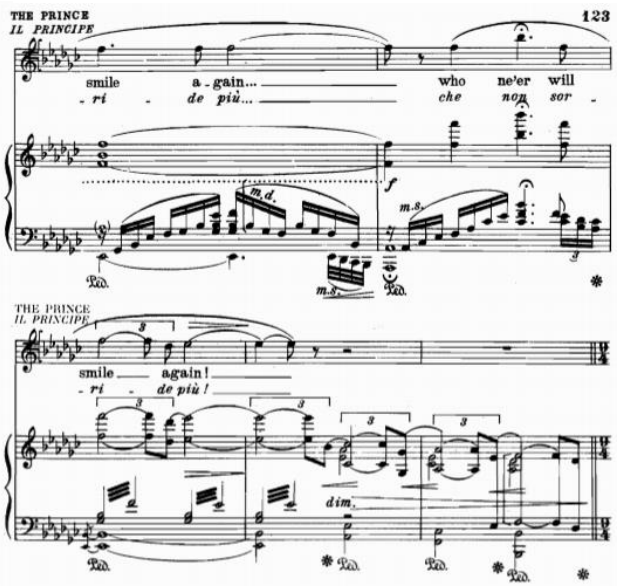

Slika 10

Finale arije kulminira pedalnim tonom na tonu fl i postepenim uzlazom na dramatični završetak arije na tonu b1 (vidi sliku 12 i 13).

Slika 11

Slika 12

9. Zaključak

Kroz ovaj završni rad su analizirane skladbe i životopisi skladatelja različitih stilova i jezika. Rad obuhvaća vremenski period od 17. do 20. stoljeća te zahtjeva različito glazbeno i pjevačko interpretiranje. Upravo zbog stilskih razlika, ovaj program zahtjeva određenu pjevačku prilagodbu. Primjerice, u skladbi *Ev'ry valley* G. F. Händela sadrži koloraturne pasaže, karakteristične za barokni period, dok arija *Non piangere Liù* G. Puccinija, sadrži duge fraze. Pojedine skladbe u radu zahtijevaju veći dinamički raspon zbog orkestralne pratnje, primjerice arija *Ah si, ben mio!,* dok su poneke namijenjene komornom izvođenju i uz manji orkestar, na primjer *O cessate di piagarmi,* Alessandra Scarlattija. Ovaj završni rad je prikaz naučenog znanja i vještina četverogodišnjeg akademskog obrazovanja te ogledni primjer stečenih pjevačkih kompetencija.

10. Literatura

1. Andreis, Josip. 1989. Povijest glazbe 1. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
2. Andreis, Josip. 1989. Povijest glazbe 2. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
3. Andreis, Josip. 1989. Povijest glazbe 3. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
4. Kovačević, Krešimir. 1984. Leksikon Jugoslavenske Muzike (drugo izdanje). Zagreb: Jugoslavenski leksikografski savez „Miroslav Krleža“.
5. Turkalj, Nenad. 1997. 125 opera. Zagreb: Školska knjiga.

Internet izvori:

1. Scarlatti, Alessandro. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 14. 3. 2020. http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=54800
2. Händel, Georg Friedrich. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 14. 3. 2020. http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=24302
3. Schumann, Robert. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 10. 3. 2020. http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=55008
4. de Mura, Ettore. 1969. Enciclopedia della Canzone Napoletana Casa Editrice Il Torchio. Posjećeno: 10. 3. 2020. http://www.interviu.it/CANZONE/decurtis/decurtis2.htm
5. Ruždjak, Vladimir. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 17. 4. 2020. http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53814
6. Gotovac, Jakov. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 30. 6. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22846>
7. Verdi, Giuseppe. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 20. 4. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64313>
8. Puccini, Giacomo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 30. 6. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51003>